

Studiedag Taal en Verhaal.
KORT VERSLAG.

Voorzitter Hans Hylkema opende studiedag met een kort toespraakje, waarin hij het thema van de dag uiteenzette: wat zijn de voor- en de nadelen van het maken van een speelfilm in een andere dan de landstaal? Concreet komt deze vraag meestal neer op de kwestie of het voor Europese filmmakers zinvol is om hun films in het Engels te draaien.

Voorbeeld en eerste testcase was de film *Sunshine* van de Hongaarse regisseur/schrijver Istvan Szabo; een familie-epos over drie generaties van een Hongaarse familie in de loop van de 20^e eeuw waarin het thema van persoonlijke (Hongaarse, joodse) identiteit centraal staat. Juist dit zeer lokale Hongaarse verhaal werd gerealiseerd in het Engels. Van de drie uur durende film werden de eerste twee uur vertoond, voor een publiek van ongeveer 50 man.

Na de lunch volgde tijdens het middagprogramma in de festivaltent op het Neude, bijgewoond door circa 65 genodigden, een uitgebreide bespreking van het thema van de dag.

Allereerst hield Gabriella Prekop - associate producer van *Sunshine* en al lang naaste medewerker van Istvan Szabo – een inleiding waarin ze uitgebreid inging op de productionele voorgeschiedenis van de film, die oorspronkelijk bedacht was als een Hongaarse televisieserie. Ze schetste de redenen die ertoe geleid hadden om er toch een grote, Engelstalige productie van te maken.

Daarna werd het thema toegespitst op de Nederlandse situatie. Onder leiding van Peter Delpout volgden een aantal gesprekken met duo's Nederlandse genodigden, die hun ervaringen met het draaien in andere talen toelichtten.

Regisseur Rudolf van den Berg vertolkte zijn gevoel van ongemak over zijn laatste film, uitgegroeid van een klein Amsterdams project tot een dure, opgeblazen semi-Amerikaanse film met de verkeerde hoofdrolspeler. Johanna ter Steege, actrice met akteur-ervaring in vijf verschillende talen, benadrukte het betrekkelijke belang van de spreektaal: acteren is de taal van het gevoel. Regisseur André van Duren draaide *Mariken* in twee talen en vond de Engelse takes vaak beter dan de Nederlandse – maar hij moest, met de organisatoren, constateren dat de Engelse versie nooit was afgemaakt bij gebrek aan commerciële belangstelling en dat er twee jaar later zelfs geen ruwe montage meer van bestond. Sales agent Ronald de Neef vertelde over de problemen die Nederlandse, dus ondertitelde, films geven bij internationale verkoop, al is dat niet bij elk filmgenre een even groot bezwaar. Hoogleraar en auteur René Appel hield een korte inleiding over het verband tussen taal en identiteit en regisseur Karim Traïdia benadrukte het belang dat een film 'een huis heeft', dwz dat hij duidelijk te lokaliseren is, waarbij taal een essentiële rol speelt.

Misschien het meest opvallende aan de dag was de grote eenstemmigheid in het negatieve oordeel over filmen in het Engels. De toon werd al gezet toen Gaby Prekop aan het eind van haar inleiding opmerkte dat ze persoonlijk niet snapte waarom je ooit een film zou maken in een andere dan de voertaal van het verhaal. Hetzelfde bleek uit verschillende discussiebijdragen vanuit het publiek (oa producent Chris Brouwer), waarin gesteld werd dat de Engels-gesproken-Nederlandse (of Europese) film in de bioscoop voortdurend het gevaar loopt tussen de wal en het schip te vallen. Opgemerkt werd dat deze films het misschien aardig doen in de tv-verkoop, maar dat ze in de bioscoop een 'eigen gezicht' missen en geen publiek trekken. Dit leek weer niet te gelden voor de voorbeeldfilm *Sunshine* zelf; die op alle aanwezigen grote indruk had gemaakt.

In zijn afsluitende woorden merkte Hans Hylkema op dat hij met veel genoegen een dag beleefd had waar intensief over film en filmmaken gepraat werd door een gezelschap van experts – en waar niet één keer de termen 'cv-maatregel' of 'subsiestop' gevallen waren.

Een uitgebreider verslag van de Studiedag 2003 zal gepubliceerd worden in het kerstnummer van de DDG Gazet.
